

МАРГУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА ПРАКТИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ОКПП 1.2.3 «Історія психології»

Освітньо-професійна програма Практична психологія
спеціальність 053 Психологія.

Факультет філології та масових комунікацій

Робоча програма з навчальної дисципліни «Історія психології» для студентів ОКР «Бакалавр» освітньо-професійної програми «Практична психологія» спеціальності 053 «Психологія».

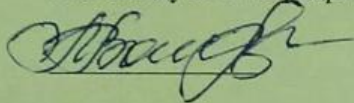
Розробник:

Харитинюк В.М., старший викладач кафедри практичної психології

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри практичної психології Маріупольського державного університету

Протокол від « 27 » серпня 2020 року, №1

В.о. завідувача кафедри практичної психології

(Варава Л.А.)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, освітня програма, спеціальність, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 6	Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки (шифр і назва)	Професійної підготовки	
Модулів – 2	Практична психологія Спеціальність 053 «Психологія»	Рік підготовки	
Змістових модулів – 6		1-й	1-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання – не передбачене робочим навчальним планом		Семестр	
Загальна кількість годин – 180			
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи студента - 8		Освітній рівень «Бакалавр»	Лекції
	28 год.		12 год.
	Практичні, семінарські		
	32 год.		12 год.
	Лабораторні		
	год.		год.
	Самостійна робота		
	118 год.		154 год.
	Індивідуальні завдання		
	2 год.		2 год.
Вид контролю			
залік – диференційний залік			

Примітка:

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить (%):

для денної форми навчання – 33% /66%

для заочної форми навчання -20% /80%

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Основна мета курсу - засвоєння студентами загальної логіки, закономірностей та хронології становлення, розвитку психологічних знань в контексті загальної історії науки; ознайомлення із процесом історичних змін, принципів та методології науки; вироблення критичного, недогматичного погляду на різні психологічні теорії, вміння визначати їх переваги та слабкі сторони.

Основними завданнями курсу є:

- ознайомлення з особливостями становлення та розвитку психології як науки, її наукової еволюції, внеском античних філософів, французьких просвітителів, закордонних та вітчизняних науковців в історію психології;
- розкриття хронології наукового життя певних історичних епох;
- висвітлення сутності конкретних психологічних теорій та фактів, основних принципів наукових шкіл, поглядів окремих науковців на проблему психічного;
- озброєння вмінням вільно оперувати понятійно-категоріальним апаратом психології та характеризувати етапи становлення психології в процесі історичного розвитку науки;
- опанування навичками аналізу психологічних концепцій, навичками ведення дискусій, напрацювання свого погляду на наукові проблеми;
- формування у студентів неідеалізованого, недогматичного погляду на теорії різних вчених;
- формування об'єктивного професійного мислення;
- формування розуміння та становлення вміння використовувати отримані знання з психології.

Місце навчальної дисципліни в освітній програмі. Навчальна дисципліна «Історія психології» є дисципліною професійної підготовки.

Передумовою вивчення даної дисципліни є закономірності формування і розвитку поглядів на психіку, які розглядаються в розрізі різних підходів до розуміння психічної реальності. Соціокультурний контекст розвитку психологічних знань розкриває дієву роль психології у вирішенні соціально значущих проблем у різних сферах суспільного життя (вихованні, навчанні, етиці відносин між людьми тощо). Тим самим освоєння минулого в контексті курсу «Історія психології» націлене на виховання у студентів відповідального ставлення до майбутньої професійної діяльності.

Результати навчання. Процес вивчення дисципліни спрямований на формування наступних компетенцій: здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері психології, що передбачають застосування основних психологічних теорій та методів та характеризуються комплексністю і невизначеністю умов (ІК-1); здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях (ЗК-1); знання та розуміння предметної області та

розуміння професійної діяльності (ЗК-2); здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями (ЗК-4); здатність бути критичним і самокритичним (ЗК-5); здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології (СК-1); здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ (СК-2); здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків (СК-3); здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел (СК-4); здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку (СК-11).

Відповідно до ОП «Практична психологія» у студентів формуються такі результати навчання: аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання (ПР-1); розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань (ПР-2); здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань (ПР-3); обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел (ПР-4); пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання (ПР-9).

За підсумками вивченого курсу студенти повинні

знати:

- особливості становлення та розвитку психології як науки, її наукову еволюцію, внесок античних філософів, французьких просвітителів, закордонних та вітчизняних науковців в історію психології;
- конкретні психологічні теорії та факти;
- наукові школи, їх принципи, погляди окремих науковців на проблему психічного;
- історичні відкриття психологічної науки, її помилки.

вміти:

- вільно оперувати понятійно-категоріальним апаратом психології;
- характеризувати етапи становлення психології в процесі історичного розвитку науки;
- аналізувати умови та закономірності перетворення психології у самостійну науку;
- виявляти закономірності розвитку знань про психіку;
- розкривати взаємозв'язок історії психології з іншими науками, які впливають на її досягнення в процесі її розвитку;
- використовувати отримані знання в майбутньому на практиці, при написанні наукових робіт.

3. Програма навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ЗАГАЛЬНА МЕТОДОЛОГІЯ ПОБУДОВИ І ПОЯСНЕННЯ ІСТОРІЇ ПСИХОЛОГІЇ.

Тема 1. Історія психології як галузь психологічної науки, принципи і підходи до побудови історії психології, етапи розвитку.

Історія психології та історія людської цивілізації загалом: напрями вивчення і тлумачення. Психологічна наука, її предмет. Основні фактори і принципи, що визначають розвиток психології. Принципи періодизації історії психології. Періодизація історії психології. Методологія історії психології. Методологічні принципи і підходи до побудови історії психології. Специфіка історико-психологічного дослідження. Підходи і засоби організації історико-психологічного дослідження. Методи і основні джерела історії психології.

Основні поняття: історія психології, методологічні принципи, завдання, історико – психологічне дослідження, методи історії психології, етапи становлення психології, теоретичне та емпіричне знання, предмет і завдання історії психології, пізнавальна функція, організаційно-наукова, інтегративна, виховна, прогностична, історико-генетичний метод, історико-функціональний, біографічний метод, метод систематизації психологічних висловлювань, методи категоріального аналізу.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. РОЗВИТКУ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ДУМКИ В СТАРОДАВНЬОМУ ТА СЕРЕДНЬОВІЧНОМУ СВІТІ.

Тема 2. Розвиток античної психологічної думки.

Генезис, природа і розвиток античної філософії. Погляди древніх греків на природу психічного. Уявлення про душу філософів мілетської школи.. Анімізм; гілозоїзм. Теорія Геракліта. Психологічні ідеї філософії Демокріта. Психологічні погляди античних лікарів. Гуморальна психологія. Вчення про темпераменти Гіппократа. Природньо - наукові уявлення Алкмеона. Емпедокл. Вчення про чотири «коріння». Біопсіхізм. Принцип подібності і теорія витікань. Поняття про душу в навчанні Анаксагора. Ідеалістичні, гуманістичні, філософські концепції Сократа, Платона, Аристотеля. Психологічні ідеї Епікура. Внесок Аристотеля в розвиток психології. Психологічні погляди епохи еллінізму. Психологічні доктрини стоїків та епікурейців.

Основні поняття: душа, натурфілософія, анімізм, гілозоїзм, майєвтика, філософія, психологія, античні погляди лікарів, гуморальна психологія, темперамент, логос, психея, моральність, рослинна душа, тваринна душа, розумна душа, апейрон, софісти, епікурейці, кініки, стоїки.

Тема 3. Зародження психологічної думки в країнах стародавнього світу.

Теолого-міфологічний спосіб пояснення души. Зародження буддизму. Тлумачення души і свідомості в буддизмі і джайнізмі (проблема самосвідомості). Психологічні аспекти вчень, філософських шкіл в Стародавній Індії (йога,

веданта, міманса, н'яя, вайшешика). Етичні школи в Китаї: своєрідність трактування душі, особистості і її морального розвитку (Лао-цзи, Конфуцій, Мо-цзи). Дао-де-цзин – пам'ятник світової філософії. Ідеї про доброту людини, самозаглиблення. Індійські теорії розумової діяльності, свідомість. Загальні закономірності розвитку психологічних ідей на Сході.

Основні поняття: міфологія, релігія, країни Стародавнього Сходу, буддизм, джайнізм, йога, веданта, міманса, н'яя, вайшешика, психологічні погляди.

Тема 4. Розвиток філософської та психологічної думки в епоху Середньовіччя та Відродження.

Загальна характеристика психології в епоху Середньовіччя. Схоластика: генезис, розвиток і розпад. Розвиток психологічних ідей в арабо-язичній науці. Дослідження Ібн-Сіна, Ібн-аль-Хайсама, Ібн-Рошда. Внесок Аль-Газена в розвиток психології. Розум і віра в Середньовіччі. Теологія і психологія Фоми Аквінського.

Боротьба номіналізму і реалізму. «Бритва» Вільяма Оккама. Основні напрями розвитку антропологічних і психологічних ідей в культурі Відродження. Розвиток сенсуалістичних ідей в рамках натурфілософської думки Італії епохи Відродження: Б. Телезіо. Психологічні погляди П. Помпанаці. Концепція людини Леонардо да Вінчі. Френсис Бекон: філософ промислової ери. Теорія “ідолів”. Розвиток психологічної Емпіричний напрямок психології в Іспанії. Х.Л. Вівес, Х. Уарте,

Основні поняття: в арабо-язична наука, Середньовічна Європа, схоластика, теологія, номіналізм, реалізм, томізм, епоха Відродження, емпіричний напрямок, реалізм, неоплатонізм. детермінізм, реалізм, наука про свідомість, волюнтаризм, аскетизм, теорія двох істин, асоціативний експеримент, експериментальний невроз, експериментальна психофізіологія емоційних станів, інтенція; гуманізм, відродження, ренесанс, гомеостаз, антропоцентризм, пізнавальні можливості людини.

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 3. ПСИХОЛОГІЧНА ДУМКА НОВОГО ЧАСУ ТА ЕПОХИ ПРОСВІТНИЦТВА.

Тема 5. Психологічні вчення періоду Нового часу.

Характеристика психологічних вчень XVII сторіччя. Рене Декарт: рефлексії і «пристрасті душі». Бенедикт (Барух) Спіноза і метафізика монізму. Пізнання і моральний ідеал. Готфрід-Вільгельм Лейбніц: метафізика плюралізму. Основи монадології. Передумовлена гармонія. Людина і її доля. Т. Гоббс: навчання про сукупність тіл і теорія політичного абсолютизму. Теорія абсолютистської держави. Левіафан і система філософії Т. Гоббса.. Джон Локк і створення критичного емпіризму. Вчення про ідеї і його загальні основи. Можливість і віра. Морально-політична доктрина. Релігія і її відношення до розуму і віри.

Основні поняття : сенсуалізм і раціоналізм, дуалізм і матеріалізм, емпіризм, дуалізм, рефлекс, асоціація, рефлексія, несвідоме, вроджені ідеї, афект, мотив, механістичний підхід, свідомість, емпірична методологія, індуктивна логіка, вчення про рефлекси, сенсорно-асоціативні процеси, монізм, плюралізм, монадологія, атомістична концепція.

Тема 6. Психологічні ідеї епохи Просвітництва.

Загальна характеристика психології у XVIII ст. Зародження і розвиток асоціативної психології в Англії (Дж. Берклі, Д. Юм, Д. Гартлі). Психологічні погляди французьких просвітників (Ж. Ламетрі, Е. Кондільяк, Д. Дідро, К.А. Гельвецій, Ж.-Ж. Руссо, П. Кабаніс та ін.). Розвиток німецької психології (Х.Вольф, І. Кант)

Розвиток асоціативної психології в XIX ст. (І.-Ф. Гербарт, Дж. Мілль, Дж.-С. Мілль, Г. Спенсер). Наукові внески Г. Гельмгольца та Ф.-І. Галля на розвиток експериментальної психології. Наукова діяльність Е.-Г.Вебера та Г.-Т.Фехнера в рамках психофізики. Специфіка волюнтаристських поглядів В. Вундта. Розробка експериментального методу дослідження психіки. Експериментальне вивчення пам'яті Г. Еббінгаузом.

Основні поняття: Просвітництво, асоціанізм, англійська асоціативна психологія, вчення про нервово-психічні функції, образ «людини-машини», потреби, матеріально-детермінована система, здібності, аперцепція, трансцендентальна аперцепція, «речі в собі», «явища», моральний імператив, теорія статички та динаміки уявлень, апперцепція, перцепція, несвідоме, активність душі, «ментальна фізика», «ментальна хімія», психофізика, психофізіологія, експериментальна психологія, волюнтаризм, френологія, закон Вебера-Фехнера, асоціативний зв'язок, апперцептивний зв'язок, фізіологічна психологія, крива забування.

Тема 7. Розвиток Української психології з давніх часів до кінця XVIII ст.

Соціокультурні корені. Проблеми періодизації, рушійних сил розвитку психологічних знань. Психологічні погляди філософів епохи Київської Русі. Психологія в «братських школах». Особливості психологічних уявлень про душу на межі Середньовіччя та Відродження. Іларіон. Никифор (митрополит Київський). Н. Сороський. М. Грек. Ф. Печерський, К. Туровський. Ідеї східної патристики. Розробка психологічних знань на основні східної патристики.

Психологія східнослов'янського передвідродження і Відродження. Формування позитивних рис людського характеру. В. Мономах.

Психологія раннього гуманізму в Україні. Розвиток психології у Києво-Могилянській академії та братських школах.

Розвиток психології в Україні у XVII ст. Психологія людини. К. Сокович. І. Гізель. С.І. Яворський. І. Вишенський.

Розвиток психології у XVIII ст. Психологічні ідеї С. Десницького, Я.П. Козельського. Г. Сковорода. Ф. Прокопович. Психологічні системи Києво-

Могилянській академії: поєднання курсів психології та етики. С. Калиновський, Г. Кониський, Ф. Прокопович. Мотивація вчинків людини. С. Кулябка. М. Козачинський.

Основні поняття: соціокультурні корені, психологічні погляди філософів епохи Київської Русі, психологія в «братських школах», ідеї східної патристики, психологія східнослов'янського передвідродження, психологія раннього гуманізму, Києво-Могилянська академія.

МОДУЛЬ 2. ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 4. РОЗВИТОК ПСИХОЛОГІЇ ЯК САМОСТІЙНОЇ НАУКИ: ПСИХОЛОГІЯ XIX-XX СТ.

Тема 8. Розвиток психології у XIX ст.: природно-наукові передумови зародження психології як самостійної науки (розвиток експериментальної психології. Розгалуження психологічної науки.

Природно наукові передумови перетворення психології в самостійну науку. Медичні дослідження Дакса, Брока, Верніке в області локалізації мовних центрів. Психофізіологія органів почуттів. Особисте рівняння в астрономії. Дослідження часу реакції. Еволюційна теорія Ч. Дарвіна і її вплив на розвиток психології Розвиток психіатрії.

Розвиток експериментальної психології в Європі й Америці наприкінці XIX – початку XX ст. Створення першої експериментальної лабораторії. В. Вундт. Наукові внески Г. Гельмгольца та Ф.-І. Галля на розвиток експериментальної психології. Наукова діяльність Е.-Г. Вебера та Г.-Т.Фехнера в рамках психофізики. Експериментальне вивчення пам'яті Г. Еббінгаузом. Ч. Дарвін. К. Бернар. Зоопсихологія. Розвиток порівняльної психології. Д. Романес. К. Ллойд-Морган. Ж. Леб. Диференціальна психологія. Ф. Гальтона. Розвиток тестології. Д.М. Кеттел, А. Біне.

Психологія розвитку. Дитяча і педагогічна психологія. Передумови виділення вікової психології в самостійну наукову галузь. Педологія як наука про дітей. С. Холл. Педагогічна і вікова психологія. Дж. Селлі, Е. Клапаред. А Гезелл: нормальне дитинство. Дж. М. Болдуін: Культурний розвиток дитини. К. Бюлер: стадії психічного розвитку. М. Мід: етнопсихологія дитинства.

Соціальна і культурно-історична психологія. «Психологія народів». Соціальний еволюціонізм Г. Спенсера. Концепція колективних уявлень Е. Дюркгейма. В. Дільтей: концепція цінностей. Теорія інстинктів соціальної поведінки.

Основні поняття: асоціанізм, теорія статичної та динамічної уявлень, апперцепція, «ментальна фізика», «ментальна хімія», психофізика, психофізіологія, експериментальна психологія, волюнтаризм, френологія, закон Вебера-Фехнера, асоціативний зв'язок, апперцептивний зв'язок, фізіологічна

психологія, крива забування, зоопсихологія, порівняльна психологія, Диференціальна психологія

Тема 9. Розвиток психології на межі XIX-XX ст. Психологічні школи кінця XIX-початку XX ст.

Передумови методологічної кризи психології. Е. Тітченер та його структуралізм. О. Кюльпе як засновник Вюрцбурзької школи. Вивчення мислення в рамках діяльності Вюрцбурзької школи (К. Бюлер, О. Зельц та ін.). Функціоналізм та дослідження функцій психіки. Європейський функціоналізм та наукова діяльність Ф. Brentano, К. Штумпфа. Діяльність Чиказької та Колумбійської шкіл американського функціоналізму: У. Джемс, Дж. Дьюї, Р. Вудвортс. Основні напрями роботи французької психологічної школи: дослідження ролі культури та соціального середовища (Е. Дюркгейм, Л. Леві-Брюль, Г. Тард) та вивчення гіпнотичних явищ (Ж. Шарко, Т. Рібо, П. Жане). Психологія як гуманітарна наука в описовій психології (В. Дільтей, Е. Шпрангер).

Основні поняття : психологічна школа, структуралізм, екзистенційна психологія, функціоналізм, метод осягнення, установка, інтенція, емпатія, теорія емоцій, поле свідомості, співвідношення свідомого і несвідомого, гіпноз, свідомість, структура свідомості, функції свідомості, описова психологія.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 5. ЗАРОДЖЕННЯ ТА СТАНОВЛЕННЯ СВІТОВИХ ПСИХОЛОГІЧНИХ ШКІЛ У XIX - XX СТ.

Тема 10. Психоаналіз З. Фрейда, аналітична психологія К.-Г. Юнга та індивідуальна психологія А. Адлера. Неофрейдизм

Проблема «відкритої кризи» психології початку XX ст. як наслідок невідповідності теорії та методології науки накопиченим емпіричним даним та запитам практики. Механізми подолання кризи через появу альтернативних психологічних шкіл. Феномен фрейдизму як філософської школи. Психоаналіз як теоретична концепція та психотерапевтичний метод.

Аналітична психологія К. Юнга. Ідеї про колективне несвідоме та архетипи як його прояви. Індивідуальна психологія А. Адлера: основні положення та принципи. Почуття неповноцінності та його компенсація. Соціальний інтерес і типи особистості. Порядок народження дитини та його вплив на стиль життя.

Модифікація і розвиток засад класичного психоаналізу К. Хорні, Г. Саллівеном, Е. Еріксоном, Е. Фроммом. Спроби подолання біологізму людини в соціокультурній теорії К. Хорні: поняття базальної тривоги, невротичної та здорової особистості. Новий погляд на психологію жінок. Его-теорія особистості. Е. Еріксон про епігенетичний принцип становлення особистості. Психосоціальні стадії розвитку людини

Основні поняття : «відкрита криза» психології, психодинамічний напрямок, фрейдизм, психоаналіз, несвідоме, підсвідомість, передсвідомість, лібідо, компоненти особистості – Воно, Я, Над-Я, невроз, захисні механізми,

катарсис, сублімація, колективне несвідоме, самість, архетипи, індивідуація, аналітична психологія, індивідуальна психологія, екстраверсія, інтроверсія, почуття неповноцінності, прагнення до переваги, компенсація, надкомпенсація, стиль життя, соціальний інтерес.

Тема 11. Біхевіоризм і гештальтпсихологія.

Проблема співвідношення біологічного та соціального факторів особистості. Парадигма наукового вивчення психіки в тлумаченні біхевіоризму. Ортодоксальний біхевіоризм Дж. Уотсона про поведінку як об'єктивний показник психіки. Типова схема поведінки людини. Базові ідеї молярного біхевіоризму Е. Толмена. Зміст оперантного біхевіоризму Б. Скіннера. Проблема цілісного вивчення психіки людини в рамках гештальтпсихології. Дослідження гештальтистів в рамках інтелектуальної діяльності людини (М. Вертгеймер, К. Коффка, В. Келер). Тлумачення К. Левінім життєвого простору особистості та її психологічного поля.

Основні поняття: об'єктивне вивчення психіки, біхевіоризм, поведінка, стимул, підкріплення, реакція, молярна поведінка, іманентні детермінанти, здібності, пристосувальні акти, наuczіння, когнітивна карта, респондентний та оперантний типи формування реакцій, програмоване навчання; гештальт, ізоморфізм, інсайт, фі-феномен, стробоскопічний рух, фігура і тло, творча (продуктивна) задача, функціональне значення, квазіпотреба, ефект незавершеної дії, життєвий простір, психологічне поле, вольова і польова поведінка.

Тема 12. Гуманістична психологія. Когнітивна психологія.

Здорова особистість як предмет вивчення гуманістичної психології. Базові принципи гуманістичної психології. Погляди К. Гольдштейна, Г. Олпорта, Ш. Бюллер на природу та функціонування особистості. Ієрархія потреб людини за А. Маслоу. Дефіцитарна мотивація та мотивація росту. Самоактуалізація та особистості, що її презентують. Погляди К. Роджерса на природу особистості та розвиток Я-концепції. Сутність клієнт-центрованої психотерапії. Втілення ідей гуманістичної психології в практику сучасної освіти.

Закономірності отримання та переробки людиною інформації у форматі когнітивної психології. Передумови виникнення та напрямки когнітивної психології. Теорія уваги Д. Бродбента. Теорія перцептивних гіпотез Дж. Брунера. Сутність теорії особистісних конструктів Дж. Келлі. Л. Фестінгер про когнітивний дисонанс. Феномен каузальної атрибуції в полі зору американських психологів. Вплив когнітивної психології на розвиток інших наукових концепцій.

Основні поняття: гуманістична психологія, ієрархія потреб, самоактуалізація, самоактуалізована особистість, вершинне переживання, дефіцитарні та буттєві мотиви, мета цінності, особистісне становлення, безумовна та обумовлена позитивна увага, відкритість переживанню, конгруентність, повноцінно функціонуюча особистість, емпірична свобода, екзистенціальний образ життя; когнітивна психологія, інтелект, комп'ютерна метафора, модель переробки інформації, когнітивний прототип, когнітивний сценарій, когнітивна

схема, особистісний конструкт, когнітивна складність та простота, когнітивний дисонанс, консонанс, особистісний конструкт, перцептивна гіпотеза, каузальна атрибуція, фундаментальна помилка оцінки

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 6. РОЗВИТОК ПСИХОЛОГІЧНОЇ ДУМКИ В РОСІЇ ТА УКРАЇНІ.

Тема 13. Розвиток радянської психології в ХХ ст.

Становлення російської психології у 40-і – 60-і рр. ХІХ ст. Зародження емпіричної психології. А.Н. Фішер. Психологія як наука про поведінку. І.М. Сеченов. Позитивна психологія. К.Д. Ковелін.

Університетська психологія (60-і – 80-і рр. ХІХ ст.). М.М. Троїцький. Асоціативна психологія. М.І. Владиславлев. Історично-генетичний напрямок психологічних досліджень. О.А. Потебня.

Розвиток психології у 90-і рр. ХІХ ст. – 20-і рр. ХХ ст. В.С. Соловйов. Конкретний спиритуалізм. Л. М. Лопатін. Н. О. Лосський. Л. С. Франк. Розвиток експериментальної психології. Психологічні лабораторії. М. Я. Грот. Г. М. Челпанов. О.Ф. Лазурський. М.М. Ланге. Л.І. Петражицький. Психологічні школи: В.М. Бехтерева, Г. Шпета. Розвиток дитячої психології та педології. С.Г. Геллерштейн, С.Т. Шацький, М.Я. Басов. Психотехніка. І.Н. Шпильрейн. Зоопсихологія. В.А. Вагнер.

Розвиток радянської психології у 20-і – 40 рр. ХХ ст. Психологічні ідеї біхевіористського спрямування. Фізіологічна школа І.П. Павлова. О.О. Ухтомський. Рефлексологія. В.М. Бехтерев. Дослідження поведінки. М.О. Бернштейн. К.Н. Корнілов. Соціогенетичний та біогенетичний напрями психології. П.П. Блонський. А.Б. Залкінд. Культурно-історична теорія, дефектологія, педагогічна психологія в працях Л. Виготського. Школа Л.С. Виготського. Розвиток порівняльної психології. В.О. Вагнер. Філогенетичний напрямок дослідження психіки. Харківська психологічна школа. О.В. Запорожець.

Розвиток радянської психології у другій половині ХХ ст. Психофізичний напрямок досліджень. Людинознавство. Б.Г. Ананьєв, В.М. М'ясищев. Психологія діяльності. О.М. Леонтьєв. Культурно-історична психологія. О.Р. Лурія. Психологія індивідуальних відмінностей Б.М. Теплов. Диференціальна психофізіологія. В.Н. Небеліцин. Психологія мислення. Л.А. Венгер. Д.Б. Ельконін. Дитяча психологія. Л.І. Божович. Розвиток патопсихології. Б.В. Зейгарник. Діяльнісний підхід в психології.

Основні поняття: педологія, реактологія, рефлексологія, діяльність, установка, культурно-історична теорія, інтеріоризація, екстеріоризація, вищі психічні функції, зона найближчого розвитку, значення, переживання, смисл, орієнтувальна діяльність, концепція поетапного формування розумових дій, людиназнавство, індивід, особистість, індивідуальність.

Лекція 14. Розвиток Української психології у ХІХ-ХХ ст.

Передумови виділення психології як самостійної науки. Розвиток емпіричної психології в Україні. Психологія О. Новицького. Перший у вітчизняній науці досвід систематизації наук і цілісного опису психічного світу людини. А. Галич.

Особливості соціально-культурного розвитку України в ХІХ ст. (слов'янофільство і західництво, революційно-демократичний рух, академічні філософські напрями). І. Сеченов. Школа М. Ланге. Антропологічна психологія К. Ушинського. Духовна психологія. П. Юркевич. Школа О. Потебні. Д. Овсяников-Куликовський. І. Франко. Створення першої лабораторії експериментальної психології в Україні. І. Сікорський. В. Зеньковський. Історична психологія. П. Ковалевський.

Розвиток теоретичної та експериментальної психології. Г. Челпанов. Рефлексологія як психологія поведінки: І. Соколянський. О. Залужний. Західноукраїнська психологічна школа. С. Балей. Психологія Львівсько-Варшавської філософської школи. К. Твардовський. В. Вітвицький. М. Кройц.

Розвиток української психології у радянський період. Харківська школа психології. Дефектологія. І. Соколянський. В. Мещеряков. Історія психології. В. Роменець, Г. Костюк. Вітчизняна психологія на сучасному етапі.

Основні поняття: раціоналістично-космополітичний та традиційно-націоналістичний підходи, самопізнання, сенс життя, буденна та філософська свідомість, принцип детермінізму, психічні суперечності, соціальна спадковість, вчинків напрям.

4. Структура навчальної дисципліни.

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усьог о	у тому числі					усьог о	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р		л	п	ла б	інд	с.р
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. Загальна методологія побудови і пояснення історії психології.												
Тема 1. Історія психології як галузь психологічної науки, принципи і підходи до побудови історії психології, етапи розвитку.		2	2			8	12		1			12
Разом за змістовим модулем 1	12	2	2			8	13		1			12
Змістовий модуль 2. Розвитку психологічної думки в стародавньому та середньовічному світі.												
Тема 2. Розвиток античної психологічної думки	12	2	2			8		3	1			12
Тема 3. Зародження психологічної думки в країнах стародавнього світу	14	2	4			8			1			10
Тема 4. Розвиток філософської та психологічної думки в епоху Середньовіччя та Відродження	12	2	2			8			1			10
Разом за змістовим модулем 2	38	6	8			24	38	3	3			32
Змістовий модуль 3. Психологічна думка нового часу та епохи просвітництва.												
Тема 5. Психологічні вчення періоду Нового часу.	12	2	2			8		3	1			10
Тема 6. Психологічні ідеї епохи Просвітництва..	12	2	2			8						
Тема 7. Розвиток Української психології з давніх часів до кінця XVIII ст.	13	2	2		1	8			1		1	12

Разом за змістовим модулем 3	37	6	6		1	24	39	3	2		1	33
Разом модулем 1	90	14	16		1	56	90	6	6		1	77
Модуль 2												
Змістовий модуль 4. Розвиток психології як самостійної науки: психологія XIX-XX ст.												
Тема 8. Розвиток психології у XIX ст.: природно-наукові передумови зародження психології як самостійної науки (розвиток експериментальної психології. Розгалуження психологічної науки..	14	2	2			8			1			11
Тема 9. Розвиток психології на межі XIX-XX ст. Психологічні школи кінця XIX-початку XX ст.	12	2	2			8		2	1			12
Разом за змістовим модулем 4	26	4	4			16	26	2	2			23
Змістовий модуль 5. Зародження та становлення світових психологічних шкіл у XIX - XX ст.												
Тема 10. Психоаналіз З. Фрейда, аналітична психологія К.-Г. Юнга та індивідуальна психологія А. Адлера. Неофрейдизм.	15	2	4			8			1			10
Тема 11. Біхевіоризм і гештальтпсихологія	12	2	2			8		2				10
Тема 12. Гуманістична психологія. Когнітивна психологія.	12	2	2			10			1			10
Разом за змістовим модулем 5	39	6	8			26	37	2	2			30
Змістовий модуль 6. Розвиток психологічної думки в Росії та Україні в XIX -XXст.												
Тема 13. Розвиток радянської психології в XX ст.	2	2	2			10			1			12
Лекція 14. Розвиток Української психології у	2	2	2		1	10		2	1		1	12

XIX-XX ст.												
Разом за змістовим модулем 6	25	4	4		1	20	27	2	2		1	24
Разом модулем 2	90	14	16		1	62	90	6	6		1	77
Усього годин	180	28	32		2	118	180	12	12		2	154

5. Теми семінарських занять

№ з/П	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1.	<p><i>Історія психології як галузь психологічної науки, принципи і підходи до побудови історії психології, етапи розвитку.</i></p> <p>1. Предмет і завдання історії психології. Соціальний, предметно – логічний та особистісно – психологічний фактори в розвитку історії психології.</p> <p>2. Проблема історико – психологічної періодизації в психології (М.Г.Ярошевський, М.С.Роговін, В.А.Роменець, А.М.Ждан)</p> <p>3. Принципи історико – психологічного аналізу: історизму, детермінізму, єдності історичного та логічного.</p> <p>Основні фактори та принципи, що визначають розвиток психології.</p> <p>4. Методи історії психології: теоретична реконструкція, опис та аналіз наукових систем минулого; інтерв'ю, біографічний та автобіографічний.</p> <p>5. Основні джерела історії психології: філософія, природознавство, суспільна практика.</p>	2	1
2.	<p><i>Розвиток античної психологічної думки.</i></p> <p>1. Розвиток уявлення про психічне в рамках міфологічного світогляду.</p> <p>2. Вчення про душу в античній психології.</p> <p>3. Основні положення матеріалістичного вчення про душу в античній психології.</p> <p>4. Ідеї античного атомістичного матеріалізму.</p> <p>5. Ідеалістична психологія Платона.</p> <p>6. Розробка психологічних ідей в працях Арістотеля.</p> <p>7. Психологічні ідеї стародавнього Риму</p>	2	1
3.	<p><i>Зародження психологічної думки в країнах стародавнього світу.</i></p> <p>1.Формування первісних уявлень про душу. Виникнення і суть Анімізму</p> <p>2. Душа у віруваннях стародавніх єгиптян.</p>	2	1

	3. Психологія Стародавнього Китаю. 4. Релігійно-філософські ідеї Стародавньої Індії		
4.	<i>Розвиток філософської та психологічної думки в епоху Середньовіччя та Відродження.</i> 1. Розвиток психології в арабському світі. 2. Неоплатонізм. 3. Томізм 4. Філософські та психологічні ідеї Е. Бекона. 5. Філософські та психологічні погляди В. Оккама. 6. Погляди італійських мислителів епохи гуманізму	2	1
5.	<i>Психологічні вчення періоду Нового часу.</i> 1. Особливості розвитку філософії Нового часу 2. Емпіризм Ф. Бекона. 3. Філософсько-психологічна система Р. Декарта. 4. Матеріалістична теорія Т. Гоббса. 5. Вчення про психіці Б.Спінози. 6. Монадологія Г. Лейбніца. 7. Сенсуалізм Дж. Локка.	2	
6.	<i>Психологія епохи Просвітництва.</i> 1. Політичні та економічні зміни в епоху Просвітництва. 2. Вчення про асоціації Д. Гартлі. 3. Філософські погляди Дж. Берклі. I 4. Філософські погляди Д. Юма. 5. Погляди на природу людини французьких просвітителів. 6. Концепція розвитку дитини Ж.-Ж. Руссо. Теми рефератів: 1. Асоціанізм в філософії та психології 2. Соліпсизм в філософії. 3. Концепція "людини статусу" Е. Кондильяка. 4. Ж.-Ж. Руссо про виховання	2	1
7.	<i>Розвиток Української психології з давніх часів до кінця XVIII ст.</i> 1. Психологія в Київській Русі. 2. Виникнення та розвиток психології у 17 столітті. 3. Подальший розвиток психологічних ідей у 18 столітті.	2	1
8.	<i>Розвиток психології у XIX ст.: природно-наукові передумови зародження психології як самостійної науки (розвиток експериментальної психології).</i> 1. "Особисте рівняння" в астрономії. 2. Вплив дарвінізму на розвиток наук про людину. 3. Досягнення фізіології. 4. Розвиток психіатрії.	2	

	5. Становлення експериментальної психології.		
9.	<i>Розгалуження психологічної науки.</i> 1. Зоопсихологія. 2. Диференціальна психологія. 3. Психологія розвитку. 4. Соціальна і культурно-історична психологія.	2	1
10.	<i>Психологічні школи кінця XIX-початку XX ст.</i> 1. Структуралізм Е.Б. Тітченера: предмет і завдання психології. 2. Вюрцбургська школа в психології: дослідження мислення. 3. Функціоналізм.	2	1
11.	<i>Психоаналіз З. Фрейда, аналітична психологія К.-Г. Юнга та індивідуальна психологія А. Адлера.</i> <i>Неофрейдизм</i> 1. Фрейдизм. 2. Аналітична психологія КМ .Юнга. 3. Індивідуальна психологія А. Адлера. 4. Неофрейдизм.	2	1
12.	<i>Біхевіоризм і необіхевіоризм.</i> 1. Методологічні засади біхевіоризму. 2. Ортодоксальний біхевіоризм Дж. Уотсона. 3. Біхевіоризм Е. Ч. Толмена 4. Необіхевіоризм Б. Ф. Скіннера.	2	
13.	<i>Цілісне вивчення психіки в рамках гештальтпсихології.</i> 1. Виникнення гештальт-психології. 2. Принципи сприйняття. 3. Дослідження інтелекту. 4. Теорія поля.	2	
14.	<i>Гуманістична психологія. Когнітивна психологія.</i> 1. Передумови виникнення та основні положення гуманістичної психології. 2. Категорія особистості в гуманістичній психології. 3. Генетична психологія Ж. Піаже. 4. Передумови виникнення та основні положення когнітивної психології. 5. Основні наукові теорії когнітивної психології.	2	1
15.	<i>Російська психологія в другій половині XIX початку XX ст.</i> 1. Російська наука в другій половині XIX ст. 2. Розвиток вітчизняної психології в 20-30-і рр. XX ст. 3. Культурно-історична психологія Л.С. Виготського.	2	1

	4. Московська школа у вітчизняній психології. 5. Ленінградська школа у вітчизняній психології. 6. С.Л. Рубінштейн і його школа у вітчизняній психології.		
16.	<i>Розвиток Української психології у XIX-XX ст</i> 1. Психологічна думка в Україні на початку XIX ст. 2. Особливості соціально-культурного розвитку України в XIX ст 3. Розвиток теоретичної та експериментальної психології в Україні. 4. Розвиток української психології у радянський період. 5. Перспективи і тенденції розвитку психології XXI століття.	2	1
17.	Разом	16	12

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
	-	-	-

7. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
	-	-	-

8. Самостійна робота

Самостійна робота студентів є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у час, вільний від обов'язкових навчальних занять. Мета самостійної роботи студентів – набуття додаткових знань, перевірка отриманих знань на практиці, вироблення фахових та дослідницьких вмінь та навичок.

До самостійної роботи студента відносяться індивідуальна підготовка до семінарських занять, читання рекомендованої літератури в рамках курсу дисципліни, опрацювання питань до заліку.

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна

1.	<p>Основні етапи розвитку античної психології. Розвиток психології в класичний період епохи античності: - вчення Сократа про душу як джерело моральності людини, - дуалістична психологія Платона, - теорія пізнання Аристотеля. Особливості психологічних знань в елліністичний період епохи античності (школи стоїків, скептиків, кініків, епікурейців).</p>	8	12
2.	<p>Проблема достовірності пізнання душі в учінні Августина Блаженного. Дослід як джерело пізнання в працях Р. Бекона. Філософський та лікарський досвід Ібн-Сіни (Авіценни). Ібн-аль-Хайсам (Альгазен) та його внесок у розвиток психології. Тлумачення душі та її волі в учінні Ібн-Рушда (Авероеса).</p>	8	12
3.	<p>Розвиток психологічної думки французьких просвітників: Ж. Ламетрі, Е. Кондільяка, Ш.Бонне, Д. Дідро, К.-А. Гельвеція, Ж.-Ж. Руссо, П.Кабаніса. Розвиток німецької психології (Х. Вольф, І. Кант та ін.). Розвиток психології в Англії.</p>	8	10
4.	<p>Аналіз наукової концепції Дж. Берклі. Наукові погляди Д. Юма на асоціативний принцип роботи свідомості. Учіння Д. Гартлі про асоціації. Наукові погляди І.-Ф. Гербарта і його «теорія статичної і динамічної уявлень». «Ментальна механіка» Джеймса Мілля та «ментальна хімія» Дж. – С. Мілля і початок кризи асоціативної психології. Зміст психологічних поглядів Г. Спенсера.</p>	8	10
5.	<p>Наукові внески Г. Гельмгольца та Ф.-І. Галля на розвиток експериментальної психології. Наукова діяльність Е.-Г. Вебера та Г.-Т.Фехнера в рамках психофізики. Специфіка волюнтаристських поглядів В. Вундта. Експериментальне вивчення пам'яті Г.Еббінгаузом.</p>	8	10
6.	<p>Характеристика свідомості в структуралізмі. Експериментальна діяльність представників Вюрцбурзької школи. Вивчення функцій психіки представниками</p>	8	10

	європейського та американського функціоналізму. Описова психологія та її специфіка. Розвиток французької психологічної думки в кінці XIX-початку XX ст.		
7.	Аналіз основних етапів розвитку психології як науки від античності до кінця XIX ст. 2. Аналіз передумов зміни предмета психології та методів його вивчення. Основні досягнень психології від античності до кінця XIXст. та їх вплив на подальший розвиток психологічної науки.	8	12
8.	Сутність психоаналітичної теорії З. Фрейда. Наукові погляди З. Фрейда на психічний розвиток особистості. Основні теоретичні положення К.-Г. Юнга: поняття про інтроверсію та екстраверсію, психічні функції, структуру психіки та особистості. Основні положення індивідуальної психології А.Адлера.	8	12
9.	Загальна характеристика гештальтпсихології. М. Вертгеймер і дослідження процесу пізнання. Вивчення розвитку сприймання К. Коффкою. Відкриття інсайту в дослідженнях К. Келера. Динамічна теорія особистості та групи К. Левіна.	8	12
10.	Загальні положення неопсихоаналізу. Соціокультурне вчення К. Хорні. Гуманістична теорія Е. Фромма. Епігенетична теорія Е. Еріксона.	8	10
11.	Передумови виникнення біхевіоризму, його загальна характеристика. Е. Торндайк і його дослідження процесу навічання. Ідеї Дж. Уотсона щодо вивчення та тлумачення поведінки людини. 4. Формування цілісного підходу до проблеми поведінки в теорії Е.Толмена. Зміст теорії оперантного біхевіоризму Б. Скіннера. Теорії соціального навічання Дж. Роттера, А. Бандури та ін.	8	10
12.	Загальні тенденції розвитку російської психології початку XX ст. Вивчення поведінки як предмету психології (М. Я. Басов, П. П. Блонський). Сутність теорії установки Д. М. Узнадзе. Культурно-історична концепція Л. С. Виготського.	8	10

	Розвиток радянської психології у другій половині ХХ ст. (С. Л. Рубінштейн, О. М. Леонтьєв, Д. Б. Ельконін, П. Я. Гальперін та ін.).		
13.	Внесок Г.С. Костюка у розвиток вітчизняної психології. Постать і науковий світогляд В.А. Роменця в психології. 3. Зміст та тенденції розвитку сучасної вітчизняної психології (І.Д. Бех, О.Ф. Бондаренко, С.Д. Максименко, В.Г. Панок, В.В. Рибалка, В.О.Татенко, Т.М. Титаренко, Н.В. Чепелева, Ю.М. Швалб та ін.).	10	12
14.	Перспективи і тенденції розвитку психології ХХІ століття	10	12
	Разом	118	154

9. Індивідуальні завдання

ІНДЗ є видом позааудиторної самостійної роботи студентів навчального чи навчально-дослідного характеру, які використовуються у процесі вивчення програмного матеріалу навчального курсу.

Мета ІНДЗ – самостійне вивчення частини програмового матеріалу, систематизація, поглиблення, узагальнення, закріплення та практичне застосування знань студентів і розвиток навичок самостійної роботи.

В процесі індивідуальної роботи студент пише реферат на одну з обраних тем, готує доповідь, або мультимедійну презентацію, готує кросворд:

1. Завдання "Міні-реферат" (обсяг – 3-5 стор.)

Важливою формою ІНДЗ студентів є підготовка реферату та репрезентація його змісту у вигляді доповіді на семінарському занятті за будь-якою цікавою темою. Реферат покликаний продемонструвати знання студентами основних категорій історії психології, найістотніших проблем.

Завдання потребують систематизації, узагальнення або аналізу навчальної інформації (заповнення схеми або таблиці).

Структура:

1. Вступ (1-2 стор.): представлення й уточнення теми, мета і завдання реферату, обґрунтування структури, мотивація вибору теми.
2. Розгорнутий план (1-2 стор.): назва розділів і стислі тези.
3. Висновки (можуть носити характер резюме).
4. Список літератури.

Тему реферату студент може сформулювати самостійно та узгодити з викладачем. Зміст реферату повинен відповідати програмі курсу – в роботі треба розглянути одну філософську проблему психології.

Орієнтовні теми реферату:

1. Предмет, завдання, методи дослідження історії психології. Первісні уявлення про душу.
2. Розвиток психологічних знань в країнах Сходу (Індія, Китай)
3. Генезис та характерні риси античної філософії. Психологічні ідеї пізньої античності

4. Розвиток психології XIX – початку XX ст. Становлення експериментальної психології.
5. Сучасний стан та напрямки розвитку зарубіжної психології
6. Вітчизняна психофізіологічна школа, її представники
7. Становлення психологічної думки в Україні
8. Межі психології як науки: психологія та парапсихологія.
9. Умови та детермінанти розвитку психології як науки. Розвиток психології в епоху феодалізму. Наукові та філософські ідеї періоду Відродження.
10. Асоціативна психологія. Структуралізм та функціоналізм в американській психології.
11. Розвиток психології в XVIII ст. на Україні.
12. Програми побудови психології як емпіричної науки. Криза в психології на рубежі століть, причини виникнення.
13. Розвиток психології у радянський та пострадянський періоди.
14. Культурно-гуманістична психологія в Україні.
15. Вчинок і світ людини

2. Завдання «Складання кросворду»

Завдання передбачає проектування, моделювання психологічних явищ чи процесів на основі міцних теоретичних знань. Мінімальна кількість слів у кросворді повинна бути 20 термінів.

3. Завдання "Аналіз тексту" (обсяг – 1-2 стор.)

Завдання орієнтовані на аргументоване висловлення власної точки зору на психологічні явища та події, що базуються на міцному засвоєнні знань з відповідної теми.

Обрати одну статтю зі списку літератури (студент має право запропонувати для аналізу інший текст, який відповідає змісту програми курсу, самостійний вибір узгоджується з викладачем), на основі її аналізу представити роботу, яка містить у собі наступні елементи:

- короткий виклад поглядів автора (цитування обов'язкове);
- критична оцінка: позитив, недоліки;
- представлення альтернативних позицій;
- власні погляди на проблему.

На основі інформації лекцій, семінарських занять та внаслідок самостійного опрацювання наукової літератури впродовж 2-го півріччя навчального року студент виконує наукове дослідження щодо логічного компонування змісту певної психологічної школи чи концепції та здійснює його оформлення у вигляді комп'ютерної презентації.

Орієнтовна структура ІНДЗ – науково-психологічне дослідження у вигляді комп'ютерної презентації: вступ, основна частина, висновки, список використаних джерел.

10. Методи навчання

ЗМ №4		ЗМ №5			ЗМ №6		ІНДЗ	
T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14		
10	10	10	10	10	10	10	30	100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проєкту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

14. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення

Виконання завдань на семінарських заняттях передбачено в аудиторії, яка обладнана проектором мультимедійним, екраном, дошкою настінною. Використовуються методичні вказівки до семінарських занять та самостійного вивчення дисципліни, фондові лекції з дисципліни, що вивчається.

15. Методичне забезпечення

1. Харитинюк В.М. Історія психології: робоча програма з навчальної дисципліни / В.М. Харитинюк. – Маріуполь: МДУ, 2020. 33–с.

16. Рекомендованої літератури

Базова

1. Данилюк, І.В. Історія психології в Україні. Західні регіони (остання чверть ХІХ-перша половина ХХ століття) [Текст]: навчальний посібник / І.В.Данилюк. - Київ: Либідь, 2002. - 152 с.
2. Ждан, А.Н. История психологии от античности к современности [Текст]: учебник /А.Н. Ждан. – Москва: Педагогическое общество России, 2002. – 512 с.
3. Жуков, С.М. Історія психології [Текст]: навчальний посібник / С.М. Жуков, Т.В. Жукова. - 2-ге вид., доп., випр. і перероб. - Київ: Кондор, 2009. – 232 с.
4. История зарубежной психологии [Текст]: учебное пособие /ред. П.Я. Гальперин, А.Н.Ждан. – Москва: Издательство МГУ, 1985. – 344 с.
5. История психологии (10-е-30-е гг. Период открытого кризиса): хрестоматия /ред. П.Я. Гальперин, А.Н. Ждан. – Екатеринбург: Деловая книга, 1999. – 480 с.
6. История психологии. ХХ век [Текст]: учебное пособие/ ред. П.Я.Гальперин, А.Н.Ждан. – 5-е изд. – Москва: Академический Проект: Екатеринбург: Деловая книга, 2005. – 832 с.
7. Марцинковская, Т.Д. История психологии [Текст]: учебное пособие для студентов вузов /Т.Д.Марцинковская. – Москва: Академия, 2002. – 544 с.
8. Петровский, А. В.История и теория психологии [Текст]: в 2-х т. /А.В. Петровский, М.Г. Ярошевский. – Ростов-на-Дону : Феникс.
Т. 1. - 1996. - 416 с.
9. Петровский, А. В. История и теория психологии [Текст]: в 2-х т. [Текст] / А. В. Петровский, М. Г. Ярошевский. – Ростов-на-Дону: Феникс.
Т. 2. - 1996. - 416 с.
10. Петровский, А.В. Основы теоретической психологии: учебное пособие [Текст] /А.В. Петровский, М.Г. Ярошевский. – Москва: ИНФРА-М, 1998. – 528 с.

11. Роменець, В.А. Історія психології ХІХ - початок ХХ століття [Текст]: навчальний посібник / В.А. Роменець. – Київ: Либідь, 2007. – 832 с.
12. Роменець В.А. Історія психології: ХVІІ століття. Епоха Просвітництва [Текст]: навч. посіб. / В.А. Роменець. – Київ: Либідь, 2006. – 1000 с.
13. Роменець В.А. Історія психології: Стародавній світ. Середні віки. Відродження [Текст]: навч. посіб. / В.А. Роменець. – Київ: Либідь, 2005. – 916 с.
14. Роменець, В.А. Історія психології: ХVІІ століття [Текст]: навч. посібник /В.А. Роменець. – Київ: Вища школа, 1990. – 863 с.
15. Роменець В.А. Історія психології Стародавнього світу і Середніх віків [Текст]: навчальний посібник /В.А. Роменець. – Київ: Вища школа, 1983. – 755 с.
16. Роменець В.А. Історія психології ХХ століття [Текст]: навчальний посібник / В.А. Роменець, І.П. Маноха. – Київ: Либідь, 1998. – 988 с.
17. Рубинштейн, С.Л. Принципы и пути развития психологии: научное издание /С.Л.Рубинштейн. – Москва: Изд-во АН СССР, 1959. – 356 с.
18. Степанов, С.С. Психология в лицах. Творческие биографии замечательных ученых, определивших направления развития современной психологии [Текст] /С.С. Степанов. – Москва: Эксмо-Пресс, 2001. – 384 с.
- 19.Трубецкой, С.Н. История древней философии /С.Н. Трубецкой. – Москва: Типолитография Товарищества И.Н. Кушнерев и Ко, 1906. -
- Режим доступа: <https://runivers.ru/lib/book3101/>
20. Хрестоматия по истории психологии [Тексты]/ Под ред. П.Я.Гальперина, А.Н. Ждан. – Москва: Изд-во МГУ, 1980. – 296 с.
21. Якунин, В.А. История психологи: учебное пособие /В.А. Якунин. – СПб.: Изд-во Михайлова В.А., 2001. – 379 с.
22. Ярошевский, М.Г. Л.С. Выготский: В поисках новой психологии:научное издание /М.Г. Ярошевский. – Санкт-Петербург: Издательство Международного фонда истории науки, 1993. – 300 с.
23. Ярошевский, М.Г. Историческая психология науки: научное издание [Текст] /М.Г. Ярошевский. – СПб.: Изд-во Международного фонда истории науки, 1995. – 352 с.
25. Ярошевский, М.Г. История психологии. От античности до середины ХХ века [Текст]: учебное пособие /М.Г. Ярошевский. – Москва: Академия, 1997. – 416 с.
26. Ярошевский, М.Г. Психология в ХХ столетии: теоретические проблемы развития психологической науки [Текст]: научное изд. /М.Г. Ярошевский. – 2-е изд. – Москва: Издательство политической литературы, 1974. – 447 с.

Допоміжна

1. Адлер, А. Практика и теория индивидуальной психологии [Текст] /А. Адлер; пер. А. Боковой. – Москва: Академический проект, 2011. – 240 с.
2. Античное наследие в культуре Возрождения: научн. сб. [Тексты] /ред. Л.М. Брагина. – Москва: Наука, 1984. – 303 с.
3. Антология мировой философии [Тексты]: В 4 т. — Москва: Мысль, 1969-1972.

Т.1: (в 2-х частях): Философия древности и средневековья: в 2-х частях: /под ред. В.В. Соколова, 1969. – Ч.1- 576 с. , Ч.2 – 361 с.

Т.2: Европейская философия от эпохи Возрождения по эпоху Просвещения /под ред. В.В.Соколова, 1970. – 776 с.

Т.3: Буржуазная философия конца XVIII в. — первых двух третей XIX в. /под ред. Н.С. Нарского, 1971. – 760 с.

Т.4: Философская и социологическая мысль народов СССР XIX в. /под ред. В. В. Богатова, 1972. – 708 с.

4. Асмус, В.Ф. Античная философия: научное издание [Текст] /В.Ф. Асмус. – 3-е изд. – Москва: Высшая школа 2005. – 408 с.

5. Бэкон, Фрэнсис Сочинения в 2-х томах [Текст] / Ф. Бэкон ; сост. А. Л. Субботина. - Москва : Мысль.

Т. 2. - 1972. - 582 с.

6. Вертгеймер, Макс Продуктивное мышление: монография [Текст] /М. Вертгеймер; пер. с англ.; общ. ред. В.П. Зинченко. – Москва: Прогресс,1987. – 336 с.
7. Вишпер, Р. Ю. Рим и раннее христианство: научное издание [Текст] / Р.Ю. Вишпер. – Москва: Изд-во АН СССР, 1954. – 267 с.
8. Вундт, В. Очерк психологии: научное издание [Текст] /В. Вундт; пер. Г. Паперн. – Москва: Книговек, 2015. – 464 с.
9. Вундт, В. Проблемы психологии народов: научное издание [Текст] /В. Вундт; пер. Г.Паперн. – Москва: Академический проект, 2011. – 136 с.
10. Вундт, В. Элементы психологии народов: научное издание [Текст] /В. Вундт. – Санкт-Петербург: Питер, 2003. – 235 с.
11. Выготский, Л. С. Собрание сочинений: в 6 т. / гл. ред. А. В. Запорожец. — Москва: Педагогика, 1982—1984.

- Т.1: Вопросы теории и истории психологии /под ред.М.Г. Ярошевского. – 1982. – 488 с.
- Т.2: Проблемы общей психологии /под ред. В.В. Давыдова. – 1982. – 504 с.
- Т.3: Проблемы развития психики / под ред. А.М. Матюшкина. – 1983. – 368 с.
- Т. 4: Детская психология / под ред. Д.Б. Эльконина. – 1984. – 432 с.
- Т.5: Основы дефектологии /под ред. Т.А.В Власовой. – 1983. – 369 с.
- Т.6: Научное наследие /под ред. М.Г. Ярошевского. – 1984. – 400 с.
12. Гартли, Д. Избранные сочинения /Д. Гартли. – Москва, 2004.
13. Гордієнко В. Психологія особистості в біографіях, подіях, портретах [текст] / В.Гордієнко, Л. Копець. – Київ: Вид. Дім "Києво-Могилянська академія" , 2007. – 304 с.
14. Гербарт. И.Ф. Избранные произведения [Тексты] /И.Ф. Гербарт; пер. А. П. Поливановой; под ред. Г. П. Вейсберга. — Москва: Издательство Юрайт, 2003. – 213 с.
15. Гуревич, А. Я. Категории средневековой культуры [Текст] /А.Я. Гуревич. – 2-е изд., доп. – Москва: Искусство, 1984. – 236 с.
16. Джемс, У. Психология [Текст] / У. Джемс. – Москва: Педагогика, 1991. – 368с.
17. Дильтей, В. Описательная психология [Текст] /В. Дильтей. – Санкт-Петербург: Алетейя, 1996. – 160 с.
18. Дониини, А. У истоков христианства (от зарождения до Юстиниана) [Текст] / А. Дониини; пер. с итал. – Москва: Издательство политической литературы, 1989. – с.365
19. Дюркгейм Э. О разделении общественного труда: Метод социологии /Э. Дюркгейм; пер. с фр. А.Б. Гофмана, прим. В.В. Сапова. — Москва: Канон, 1996. – 432 с.
20. Ибн Сина. Канон врачебной науки. – М., 2008.
21. Корольчук, М.С. Історія психології: навч. посіб. [Текст] /М.С. Корольчук, П.П. Криворучко – Київ: Ельга - Ніка-центр, 2004. – 248 с.
22. Леви-Брюль, Л. Сверхъестественное в первобытном мышлении: монография [Текст] /Л. Леви-Блюль; пер. Б.И. Шаревской. – Москва: Академический проект, 2015. – 428 с.

23. Левин, К. Теория поля в социальных науках [Текст] /К. Левин; пер. Е.Сурпиной – Санкт-Петербург: Питер, 2000. – 313 с.
24. Лихи, Т. История современной психологии: научное издание [Текст] /Т.Лихи; пер. с англ. – Санкт-Петербург: Питер, 2003. – 448с.
25. Лосев, А. Ф. История античной эстетики: в 8-ми т. /А.Ф. Лосев. – Москва: Искусство, 1963 – 1993. –
Т.4: Аристотель и поздняя классика. – 1975. – 672 с.
26. Фрейд, Зигмунд Я и Оно [Текст] : сочинения / З. Фрейд. – Москва : ЭКСМО-Пресс; Харьков: Фолио, 1998. – 1040 с.
27. Фрейд, Зигмунд Введение в психоанализ. Лекции [Текст] / З. Фрейд. – Москва: Наука, 1989. - 456 с.
28. Чанышев, А. Н. Курс лекций по древней философии: учеб. пособие [Текст] /А.Н. Чанышев. – Москва: Высшая школа, 1981. – 374 с.
29. Шульц, Д. П. История современной психологии: учебник [Текст] /Д. П.Э. Шульц, С. Э. Шульц; пер. с англ. А.В. Говорунов, В.И. Кузин, Л.Л.Царук; под ред. А.Д. Наследова . – 2-е изд. на рус. яз., перераб и испр. – Санкт-Петербург: Изд-во «Евразия», 2002. – 532 с.
30. Юнг К. Архетип и символ [Текст] /К. Юнг. – Москва: Ренессанс, 1991. – 343 с.
31. Юнг, К. Психологические типы [Текст] /К.Юнг; пер. С. Лорие; под ред. В Зеленского, – Санкт-Петербург: Азбука, 2001. – 538 с.

17. Інформаційні ресурси

1. Сайт Маріупольського державного університету: <http://mdu.in.ua/>

Додаток до Робочої програми навчальної дисципліни щодо внесення змін

Зміни обговорено та затверджено на засіданні кафедри протокол № ____

від «__» _____ 20__ р.

Завідувач кафедри практичної психології

та інформаційної діяльності _____ (_____)

(підпис)

(прізвище та ініціали)

№ з\п	№ та зміст пункту, до якого внесено зміни	ПІБ викладача	Підпис викладача

**Інформаційні матеріали бібліотеки по забезпеченню навчальними підручниками
(посібниками) з дисциплін**

з/п	Найменування навчальної дисципліни	Автор підручника (навчального посібника тощо)	Найменування підручника (навчального посібника тощо)	Найменування видавництва, рік видання	Кількість примірників
1	Історія психології	В.А Роменець	Історія психології: XIX - початок XX століття	Львів, 2007. - 832 с.	41
2	Історія психології	В.А Роменець	Історія психології: Стародавній світ. Середні віки. Відродження	К. : Львів, 2005. - 916 с.	44
3	Історія психології	Т.В. Жукова	Історія психології	2-ге вид., доп., випр. і перероб. - К. : Кондор, 2009. - 232 с.	1
4	Історія психології	В.А Роменець	Історія психології XX століття	Київ : Львів, 1998. - 988 с	3
5	Історія психології	В.А Роменець	Історія психології: XVII століття. Епоха Просвітництва	Львів, 2006. - 1000 с.	46
6	Історія психології	І.В. Данилюк	Історія психології в Україні. Західні регіони (остання чверть XIX-перша половина XX століття)	К. : Львів, 2002. - 152 с.	27
7	Історія психології	Якунин В. А	История психологии: От античности до середины XX века	учебное пособие / В.А. Якунин. - СПб. : Михайлов В.А., 2001. - 379 с.	2

8	Історія психології	П.Я. Гальперин, А.Н. Ждан.	История психологии. XX век	5-е изд. - М. : Академический проект, 2003. - 832 с	2
9	Історія психології	М.Р. Ярошевский.	История психологии: От античности до середины XX века	2-е изд. - М. : Академия, 1997. - 416 с.	3
10	Історія психології	А.Н. Ждан.	История психологии от античности до наших дней	4-е изд., перераб. - М. : Академический проект, 2002. - 528 с.	2
11	Історія психології	Т.Д. Марцинков ская	История психологии	М. : Академия, 2002. - 544 с.	30